

Landskap: Kalmar Län

Härad: Sörum öre

Socken: Gullabo Torrsås

Uppteckningsår: 1932

Upptecknat av: P. G. Riettersson

Adress: Lillhärda halmsjö

Berättat av: P. G. Riettersson

Född år 1863 i Gullabo Torshult

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Uppteckningen rör sig om ett avgivet löfte som skulle
 förhållas efter döden, då man fick sitt inträde uti andevärden
 Ett minne från en Luciaafton för ett säxtotal år se-
 dan, jag minnes icke på vilket tiden, när jag var
 en pojke på en åtta eller nio år, då det var under den tid
 jag var utlådd och befan mig hos främmande fas-
 tarförelärdar, och var fader och moderlös, och som van-
 ligt var på den tiden gjorde alltid den äldsta bondgum-
 man i byn en s.k. luciafäst uti sitt hem med inbju-
 dan av hela byns kvinnor från och med 18 år till och
 med hvar hög ålder som häst, utan till att räknas på
 barn i alla åldrar som skulle på vara med och se på
 hur högtidligt den helige luciaafton firades, man sade helig Lucia, -

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

marlar var där inte många närvarande efter som dät
hela beordade på en binnvafäst, efter som tilldragelsen
härstammade från dän heliga lura, som gamla sade,
så var där inte inbjudna mer än några på marlat uti
medelåldern, sådana som var utav dän alla bästa
klassen och var mycket pratsamma och glada, och man
de hälla samman vid glatt och gott humör, samt en
hel del barn bland vilka även jag befann mig såsom
dän alla fattigaste och för dän skold utställt av
alla de andra, män för i husett dän allmogens un-
dantagsgobben som var en gammal snäll gobbe
och i färtid visatt mig dän alla största vänskap
villkett gör att ett barn fattar förtroende för en
sådan gammal god man, och på grund härav hade
jag icke något inträde för dän vakra fästen, jag
fann mig bättre tillfridställd inne hos de tre gamla
galeben som befann sig uti ett angränsande rum där di sat.

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

och hade brännvinsbruset framför mig sundligt stora
glas och något tilltagg, av vilkett ären jag fick något
av det senare att mamsa på, utav den gamle heders-
mannen, dessa tre gubbar samtade om en del händel-
sar som de upplevatt, som värde sig om de döda och
hänstärne hamsratarna, då förstod jag det inte, men nu
påminnar mig tankarna om vad det handlade om,
mamsas död, och tillvaron den andra sidan graven,
den gamle gustav larssons tal värde sig om en god vän
och supeshamnrat som G. larsson hade varit på ett förtro-
gen med under deras levnad och sammanvaro, under
olqus Petterssons livstid, nu var han död, man kallade
honom olqus, han hetade olavus, samtallet utspan sig
ungefär, som här föllyar, medan de tre gubbarna tog
sina snappar, ja säm ni seet minna gode hamsrata
i supeshöränd, ja haad ja en god vän i olqus peter
i vi ha soal häv i denna hamman bra männa luvahälla—

ä i denna brannan ha vi sagt oss våra brän-
 nin ä enna tien ha vi talat om både mät ä allvalett. ä blän
 annatt talte vi om hur dant dä han va dän anra sin gra-
 van, ä vi fram ävarens om att dän utav oss som do fört
 sä skall han branna engän o tala om hur han fick dä
 ätte döen i dän anra väran, ä vi to varandra i näven
 ä stofäste dä läftet mä en ed, ä vi bestämde tid ä da-
 ella natt där vi skall träffas ä på vecken plats som
 mötet skall bli, ifall dä förs nit liv ätte dätta, ä dän
 bestämde vi lusiadan natt mellan bb. talv ä ett,
 ä dätta skall va bestämt att om dä int förs nit te
 ätta dätta linett sä han ingentin visa say, män förs
 dä ett liv ätte dätta där skall man ye say te hänna
 o tala om hur man hade dä där i di döas värd, dä
 va och sin den siste lusiadvällen som vi förtade
 om te sammans, för si nästa äna ve lusiadan va
 olyck döa ä haad ligge i gravan omhvin ett halvår,

ja si vi ha høatt att man kan framhålla döa män si
 då äga den inen som helst groen eller va så du yās, för
 du kan näck ratt gasta lase, där som ä döa kan en
 påle int yāna hämma te tals mā, y. l. för si då ä yn säe
 att vill man träffa en god vād att där ä döa säe mā
 ste man hämma övarens mā kan män kan leva
 för si då ha ya förnammet, för si mir vän olgus
 kan holl dāer va i kam som kan saa te may då ä
 där sāmatt, för si ya passa på tiden som vi haad bestämt
 o nå ya kan dit säe näck döth kan opp framför may
 alles som kan gibe hā livs i levande, o ya kappade te
 ett tray män säu fatta ya mo, o pruyade han, ä då
 du olgus säe så hur du ha att, i va kan saa vill ya
 i diräkt int sä, män säu māt kan ya sä er min
 na god hämanta att dä int ä som fälh för rin-
 dilla say om livett att döen från dönn vāran, may
 sint häre från brappen ä döa i ligga i gravan.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

mån människans ande ä dö som inte dö, i dö dån som
han vida say som en hel människa i tia som nå man
gåva hä i väroran hys levande, nu ha ya sitt dö i
talatt må alqus, inte han mån hans vällnad sän dan
som han sydv va, i han talte om fö may hu de däre
ha dö dån andra sian graven, o di hamma vashen te
hemmel ella te hälsiche, fö si kroppe ligga i yalen i
ä dö i fömaltuo, mån si andan leva i stäva byrin
i rändana i alla som dö röna samma tillvare, i inen
ha dö bätte i inen ha dö värt, i inen vet nänt en om
va som hända ska vashen nu ella en an gåen, i att
andran som ha fanitt ut från människan ha sin fria
vistehe at dö som men antin Jens dö sa han fö may, i
att dö fins vashen gamma ella hval, utan man ä
endast en fö människa otyntia vashen som han föshapa
say te natelia människa i framträda fö dån man
ha bestämt möat må, om dö ä fräugan om anl ella gatt,

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

i sin förhållande dā sag mā dām som bestämme sag för.
 att göra sin mäska ont ätte döen, dām mäskeanden
 hamma såhatt te o fallboda sin bestämme. dā ha vi
 sitt i hōatt påe mäska stäl. i dā ā dāe såhatt att dā ā
 sin stält att di vānta påe en förännin en gām, mām
 hur dām hamma att bli dā vet inen, mām sin mōält
 fiska ya veta utär olgus att dām illache ha inen makt
 te o pläya mäskaas odäddia ande för ān dammeda
 nā allt ha unnagätt sin stora förännin, dāe på dām
 illache de ande mäskaas om häng för te o piva dām
 för en hatt ston, i hāmā ha man fått sitt straf, i mā
 dāsamma ā di föintada ce fins int meate varken påe
 dā ena ella dā andra stället, som välk tala om sin
 mōält, nāch kan man int påe tala mā de dām mām
 dā kan gåe på dā sätt som olgus i ya ya, i dātta ā
 sannin, mām dā alla ricktiaste dā vill ya tia mā för
 si dā ble förnyett i nāmna dā.

fm.
N:o 3587
1933

hus af ästen och dess tilldragelser.

93

8
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

under tiden galebrarna sat ut sin hammare och samta-
lade om sina händelser de hade upplevat, var man
i färd med att bläda husbruden uti sin dåtida
skrud som var fägnande raskar, han var bländ uti
helvit blänning mänd långt släp beaktill samt blå
och vittträd, band moss och träns, samt ett par utav
de bästa lögskor mänd silvarshänne på, "man kallade
dät så" jag förmodar dät var dåtidens spännen sam-
man, påde fram och ätar övar visten, man tog på
hänne en krona, som man hade förfärdigatt utav vi-
degrönsor och vintargröna, i h slingsgrönt, som väva
fäddar planterade gavska myskett utav brin sina stu-
gar att bebtäda de grämässiga väggarna med, även
vid stensmurar och gärdsgårdar o. d. där dät blängde
sig upp och sig trelligt ut, dät hött sig alltid grönt
vintar så väl som sommar, och veker vilt på sina ställen
uti markarna, och kallas nu för vintargröna, eller bärbling,

INDRUPP
P. G. Pettersen
Hobro
Ber P. G.
Pettersen
1-1863
Guller

utav denna väst flåttades luseåbranan samt här och
 var en mändas tabriggen för att förhöja branan med
 några yskällare dät dät veste man inte om på löv tiden
 män dät bar sig bra till ändå, man gjorde öglor av vi-
 degrenarna däruti man blöblede fast de myrka små
 vaxusen man skulle ha uti luseåbranan, då nu bru-
 den var färdighladd gav man henne en tregrenad
 yststaka med tända yser uti som man satte uti hennes
 högra hand, samtidigt var vaxusen tända i bra-
 nan på hennes huvud, nu började bruden att tala
 och alla hastade sig på hvar framfär henne, än talade
 han remsodigt så att dät brände framhalla tårar,
 och än drog han fram skrattretande ströfar, då
 ystblade sällskapet, så tog någon ifrån henne yst-
 staken och i stället hastade ett stort vettshynke
 ävar båda armarna på henne då han sprackte ut
 däm då shynke han någon apostrof, vad men nes jag icke. —

MINORE TILFÖRLITLIGT

män jag förstär nu att han föreställde en ängel
eller ett annat heligt väsen. Äftar dändär ser man
en som väntade en halv tima eller kanske mer satte
man åter i nya vaxys uti hannes bröna, så tog man
hänne i armen och spåstrade runt rummet flera slag
alla äftar varandra två och två med tända yxor uti
händerna, och då skingde man något om lused-
drattningen, vad menes jag icke eller lärde mig,
män dät förhållande som en sorglig melodi så
att många fick stäva uti regnsvär, efter dänn
marsch lyfte man ut varje i glädje man tog av
händen brönan och dät långa släpet, samt tog in
förfriskning, däräftar börjades dansen, spelman-
nen som under tiden fick sitta på en av gamla far
som skötte brännvinshuset, däräftar Gatte var i
gång med sitt bälgsappel, och snart var dansen i
full gång, som väntade till långt fram på äfternatten.

efter dansens slut klädde man åter lusiaderuden uti
 sin skur, och åter började hon med de sedvanliga ser-
 monierna dänna gång i gårdens ställning fram och
 åter i storsugan, ständam beänsande, och ständom-
 nigande och beänsande, under dät att mänisharna
 låg på sina händer runt omkring i storsugan,
 lusiaderullningen avslutade sitt ahtstypche med
 att åter skunga en vemodig sång, som besvara-
 des utav de närvarande, mäd dän gamla folk-
 marchen, vi tåga framåt sade mæsen en gång,
 ja vi tåga framåt och vi skunga vår sång, si vår
 väg dän går ävar en obanad dän mark, och vi finnar
 till sist dän gällene park, där vi träffar vår här-
 lige drattning, osv. under tiden alla uppstämde
 dänna sången alla som varo församlade, mæsk-
 vade man åter gollvett runt, två och två hållande
 varandra i händerna med lusiaderuden i fören, —

efter denna serimon såtte man åter nya yus i lura-
 branan och några av de främste tog yus i händerna och
 begäro sig ut ur husett, fyra av dem andoe tog
 luseabunden på sina armar och bar hönne pålyande
 aflar dem som buro yusen. själv hade bruden
 lura dem tregreniga yustaban i sin bar med lura-
 nande yus uti där bar sat på de brastlagda
 armar på marlarna som buro hönne, så gno man
 runt husett och gärdplanen tre varv, varäftar
 de buro in hönne under sång och hurrarap, däräp-
 tar lyuddes på ächta luseakappe och andra godsa-
 bar som inte vi baron fide vara med om, efter
 intagen pärfriskning avvärhlades fästen och man
 begäro sig till sina hem, män de tre galebarne
 sat sat kvar vid sitt bränvinshaus och disputerade
 jag förstod återåt att det hela var endast en stor
 nöjesfäst efter den tidens sed s. h. luseakftan,

ja minna gas hammarata ja vill yäna ha ett o a mä
i dā härina samtalett om di dāem andaväsen, sade fa-
der anders som hade suttit tyrt o h innerstuten, under
hela tiden, ja si dā ä ju säe att en vet int om dā
föddalda, som tēhōa en hast en o veta, i dā ä ju que pyäls;
mār si anlett ä dā, för si vi men när den härine
gesällen som hängde opp say påe dā plats som di
nu halva gastabacken, alla sam alla halva dā lea
gabyen i gesällbäyen o mea te, si han händ opp say
dā som vi vet, o dā va för han int fick läum a has
has svär pärs i lövsmalla öva yulen, o si dā va
syäabr yulafan rett yva, o nā han ham te dā let
säe händde han say dā i bäyen öva, öva väyen
i si dā hävnde han påe marren nā fälh ham
o shot gä te gus hus, o dā va re pirationen påe
marren, man staa nēa han i lara han i snäen
en bit påe väyen te hälyga va öva, sen gick man

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

te prästen o saar te, o som vanlett va älle som då va
 en yersäll säu ficks man lit hyrhyga mäs ay o sen
 ficks man gräna nea han i kacken lit från vägen, o
 si swän phosa lele te sagda att han skall yafälla han
 o ställa om att fö si han va ju hyrhygät i sockna,
 o då yaa han, män han lääst int sä äva yersällen,
 män han fick näck swatt betala dä, för si han fick
 inen för fö yersällen säu lään han leerd, dä vet si ju
 allhop, dä lele ju en gast utär yersällen som allor läut
 swän pärssä wa te fress, i wa han va sen shamt säu
 näck mötte han yersällgasten o pinade swän pärssä, i
 te sist säe to han linett av han, i sen säe man ju
 allte bräue gasta sprina läa i gatana o stätt mäs
 vassara o dä häänd allti ve yubati, ja si va dä int
 yersällen i swän pärssä dä, ella va dä dän illa he
 sam nissada say i deras skäpnad, dä ska du bräa
 gasta lara tala om fö may he dä man va mäs dä, —

gustav Larsson.

3587

100

15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ya si dā ā dāe int gäll för oss o dāmma om dā si ju
härstet ut mā dā, för si likka dant va dā mā dān dā-
sina lampayoon sam inen toa lāuna hus för att han
va en fatia kändit han mādada, stal o rävdada, o
yga va han veel mā huenfālhi, mām sen skat di
han i hāmahatta gatan, o vem sam yga dā, dā fih
man näch si en ti ätterät, för si antanessen fih yu
allri va i fre för lampayoon säs snat hvällen mām,
o antanessen fih lāva behmāna för prästen te sist i
bea för say ve lampayoon grav, sam lāu narr om hyska,
ya si nu ā dā näch sām att dā ā int dān dāe sam fāa
tächen, utan dā ā dān dāes ande sam dān illasta ha
fältt hām om, te o yāa sinna avāanna illa hām i vāran,
o för dān skatt han di risa say sām dana som nā
di gich för ydan lirs levande, mām si fāen ha
stoa macht mā tächen māmsha sam bara vill yāa
illa hām i tien, lāt oss nu va oss om dā hāmata,

MINORE TILLFÖRLITLIGT

att då ä nã särskilt onölet mã mænna ätte dæn dã
 ha vi nãch sitt bra mænna gäerna, ä dã fins inen
 sam dö o ha nãntun fördält utan att di hamma te bama
 o sha si om att, o lifadant om di ha ovænna säe ä dã
 dæe säbratt att man fäe ant äv däm fã si di hamma o
 sha läna; o alla väst ä dã ne yuati fã si dæe ä allt
 tåshett sty i rören, o dã ha vatt sin unna alla tiar ä
 hamma nãch te o händ i framtien mã, fã si dæn illache
 ha fäu nãch nejera mã dæn sam tyänatt han ä gaut
 hans äran hãa i väran, ä fã dã säe utträtta han deras
 äran sen di ä döa, mæn si väruva fäda ha allti trott
 att di dæe hamma te bama o spömda o fã dæn shall
 ha di stora flisa pãer deras grava fã att di smool
 ligga still, mæn sen ja pöatada mã min got hamma
 nat lusanottan o fõh hõra hu dã va, sen föstana
 ja att dã ä dæn illache sam ha döiv stora machten
 mã mænshans oiböblia ande te o spöha mã,

MINNRE
TILLFÖRLITLIGT

Miland
Måre H.
Gullabo Torvén - 1922

Kalmdahan beränness.

3587

102

17

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

MINORE TILLFÖRLITLIGT

då dagberäkningen bevägrade vandas, och de tre guldberas
skulle bryta upp för att skedgas åt efter luseanattens
fästligheter, tog g. kasson fram en kalmdahan uti
lusealerudens stället, satte luseaherren på kalmdahan
hand fast där vid en hög träpäl som var
spethedd med furesett, så tände dessa tre guld-
beras på detta bålet, det var det vackraste
an allsamman, då lågarna slog upp emot storg-
arna i dagberäkningen, och fögnade mycket för-
någsamt våra barnbarn, och vi som liche förstod
dän stora betydelsen det hade till innebörd, vi en-
last fröjdades fröjdades övar det härliga bålet
och det vackra eldskenet från dän stora kalmdahan
och dän höge träpäl som var helt in-
bindad med torredelstomar från roten till upp
övar toppen, och vi jublade övar det högtidliga
övar det fennamen som detta bål ärtadman

inte förstå jag då orsak till denna underliga fäst
 ty jag var endast ett obarnigt barn och endast glad-
 det öfver tillställningen, men dät var ju icke all nä-
 gam glädjefäst utan tvärt om en sorgfäst som våra
 färfäder anordnade till en påminnelse om den
 heliga luseas orättvisa som till att berännast på
 bäl, efter den lag som tillämpades efter den gam-
 malfranska matprodden, som våra färfäder jag-
 de sig en påminnelse om, icke förstod jag dät då,
 men fick låra förstå dät under årens gång, då jag fick
 uppleva många sådana värdevärdiga tillfällen uti
 småtand, och lekmänge och på mycket olika sätt
 på skilda platser och uti olika seder mäl detta
 luseaförändert, villhet jag senare skall beskriva
 under den frammande framtiden, efter de as sed
 på olika ortar, som skiljas sig ganska betydligt åt
 med luseafästarna.

Fråga.